

Sygn. akt IV CSK 155/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa M. R.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)
o odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 września 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 września 2013 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600,- (trzy tysiące sześćset) zł tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie pozwanego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powódka M. R. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 września 2013 r., oddalającego apelacje obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 4 października 2012 r., którym uwzględniono powództwo o zapłatę z tytułu uniemożliwienia realizacji roszczenia o zwrot nieruchomości położonej przy ul. C. w L., na skutek zbycia jej części na rzecz osób trzecich i obciążenia prawem wieczystego użytkowania, co do kwoty 3.720.000 zł i oddalono je w dalszym zakresie - w części oddalającej jej apelację.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Cel ten może być osiągnięty jedynie poprzez powołanie i wykazanie istnienia przesłanek umożliwiających jego realizację. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w danej sprawie, nawet gdyby rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy w wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub oczywista zasadność skargi i przyjmuje ją do rozpoznania jeżeli spełniona jest przynajmniej jedna z nich.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, który umożliwiać ma ocenę, czy spełnione są wskazane przyczyny. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka podniosła, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania „czy można stosować obniżenie wartości całej nieruchomości ze względu na obowiązujące w latach 80 - tych przepisów o szczególnym trybie najmu, w sytuacji kiedy prawo właściciela zostało wykreślone z księgi wieczystej dopiero w 1935 r., kiedy nie obowiązywał już szczególny tryb najmu”. Ponadto wskazała, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, tj. art. 481 § 1 w zw. z art. 363 § 2 k.c., budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie terminu płatności odsetek od odszkodowań z czynów niedozwolonych.

W ocenie Sądu Najwyższego powyższe przyczyny nie usprawiedliwiają przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanej do rozpoznania. Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Zagadnienia muszą mieć charakter rzeczywisty i konkretny. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna nawiązywać do przesłanek przedsądu, a ponadto stanowić odrębną, pogłębioną argumentację prawną (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Już tylko z tych względów, wskazane zagadnienie nie może być uznane za skuteczną przyczynę kasacyjną. Kwestia ustalania wysokości szkody należy do najczęściej podejmowanych w judykaturze. W odniesieniu do nieruchomości zgodnie przyjmuje się stosowanie metody dyferencyjnej. Rzeczywista szkoda polega bowiem na uszczerbku w dobrach poszkodowanego, obejmującym różnicę między ich stanem będących wynikiem zdarzenia szkodzącego a stanem jaki istniałby, gdyby ono nie

wystąpiło (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1963 r., III PO 31/63, OSNCP 1964 nr 7-8, poz. 128, uchwałę (7) Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 1968 r., III PZP 26/68, OSNCPUS 1969, nr 2 poz. 18, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 1957 r., 2 CR 304/57, OSN 1958 nr III, poz. 76, z dnia 22 stycznia 2013 r., I CSK 404/11, OSNC 2013, Nr 9, poz. 110, z dnia 6 marca 2008 r., I CSK 472/07, z dnia 13 października 2010 r., I CSK 678/09, z dnia 4 lipca 2013 r., I CSK 731/12, z dnia 14 czerwca 2013 r., V CSK 388/12, z dnia 14 marca 2014 r., III CSK 152/13 - nie publ.). Art. 361 § 1 k.c. wskazuje na "odpowiednią sumę pieniężną", a odpowiednio stosowane przy ustalaniu wysokości odszkodowania art. 134 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jako zasadę przewidującą wartość rynkową z uwzględnieniem aktualnego sposobu użytkowania i stanu nieruchomości w chwili dokonywania wyceny. Przez "aktualny sposób użytkowania" tym samym trzeba rozumieć stan istniejący w dacie wyrządzenia szkody. Stanowisko to zgodne jest z ogólną zasadą, że odszkodowanie powinno być adekwatne do rzeczywistej szkody, obejmującej utratę możliwości dotychczasowego sposobu wykonywania prawa, a nie przyszłych szans jego zmiany, wynikającej z nieprzewidywalnego rozwoju zdarzeń w znaczącym odstępie czasowym od jego utraty. Podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 r., V CSK 81/13, nie publ. stwierdzono, że dla ustalenia wysokości odszkodowania należącego poszkodowanemu przyjmuje się stan majątku poszkodowanego (składników jego majątku) w chwili wyrządzenia szkody. Stan taki obejmuje nie tylko parametry fizyczne lub geodezyjne danej nieruchomości (np. jej powierzchnię, infrastrukturę), lecz także samo jej funkcjonalne przeznaczenie społeczno-gospodarcze i istniejące w tej dacie obciążenia.

Druga ze wskazanych przyczyn kasacyjnych odwołuje się do potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skuteczne powołanie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., wymaga jednak wskazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi wątpliwości, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzeczeniach sądów (które należy przytoczyć), jak też umotywowania dlaczego dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia

danej sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 8 lipca 2008, I CSK 111/08; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11; z dnia 4 kwietnia 2012 r., III SK 39/11; z dnia 26 kwietnia 2012 r., III SK 43/11, nie publ.). Cechom tym powołana przyczyna nie odpowiada. Stanowisko judykatury dotyczące odsetek jest zgodne i nie wymaga poddania ponownie pod osąd (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2014 r., IV CSK 375/13, nie publ.; z 14 marca 2014 r. III CSK 152/13, nie publ.; 22 stycznia 2014 r., III CSK 98/13, nie publ.). Zobowiązania powstające z czynów niedozwolonych są zobowiązaniami bezterminowymi i stają się wymagalne po wezwaniu sprawcy przez poszkodowanego (pokrzywdzonego) do spełnienia świadczenia odszkodowawczego. Od tej zatem chwili - co do zasady - biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Niemniej akcesoryjność roszczenia o odsetki za opóźnienie polega między innymi na uzależnieniu ich powstania od istnienia wierzytelności w zakresie należności głównej, zatem ma charakter uboczny. Konsekwentnie przyjmuje się, że od reguły, iż dłużnik popada w opóźnienie, jeżeli nie spełnia świadczenia w terminie, w którym stało się ono wymagalne, nawet jeśli kwestionuje jego istnienie lub wysokość (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1994 r. I CRN 121/94, OSNC 1995, nr 1, poz. 21, z dnia 17 maja 2000 r. I CKN 302/00, nie publ. i z dnia 22 października 2003 r. II CK 146/02, nie publ.) zachodzi odstępstwo w sytuacji kiedy, pomiędzy datą wymagalności świadczenia a datą ustalenia jego rozmiaru w postępowaniu sądowym, dochodzi do istotnego wzrostu wartości. Z art. 361 § 2 k.c., pozostającego w ścisłym związku z art. 363 k.c., wynika bowiem obowiązek naprawienia szkody przez zapewnienie wierzycielowi kompensaty uszczerbku, który nie może jednak prowadzić do jego nieuzasadnionego wzbogacenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC 1998 nr 9, poz. 133, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r., I CSK 262/09, nie publ.). Przyjęcie zasady, że szkodę ustala się według wartości na datę orzekania o odszkodowaniu uzasadnia przyjęcie, że zapewniona jest pełna kompensatę i odsetki należą się od daty wyrokowania (por. m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1994 r., III CZP 184/93, OSNCP 1994 nr 7-8, poz.

155, z dnia 6 września 1994 r., III CZP 105/94, OSNCP 1995, nr 2, poz. 26). Stanowisko to oparte jest na aksjologicznym założeniu ochrony dłużnika przed nałożeniem na niego ciężarów nie do udźwignięcia na skutek skumulowania znacznej kwoty odsetek (przekraczającej w praktyce nawet wielokrotnie należność główną), zapobieżeniu jego sankcjonowania bezczynnością wierzyciela oraz niedopuszczalnością uzyskania przez poszkodowanego przysporzenia majątkowego wykraczającego poza szkodę.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).